

Regeringskansliet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian - En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet

Er beteckning: U2024/0220

Inledning

Länsstyrelsen i Skåne län (nedan Länsstyrelsen) välkomnar Utbildningsdepartementets promemoria om en modern krisreglering för verksamheter på skolområdet. Länsstyrelsen anser att behovet av uppdatering och tydlighet avseende fredstida krissituationer och höjd beredskap är högst relevant och bedömer att de föreslagna förändringarna generellt sett är väl avvägda.

Promemorian En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet innehåller förslag som syftar till att modernisera författningsregleringen av verksamheter på skolområdet vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. I utredningen föreslås att en ny förordning ersätta de två nu gällande förordningarna på området och att dessa ska tillämpas vid en fredstida krissituation eller när regeringen har beslutat att det råder höjd beredskap.

Länsstyrelsen Skåne anser att behovet av en översyn av regleringen inom skolområdet gällande krisberedskap och civilt försvar är viktig. En ny reglering, som speglar tiden vi lever i, behövs för en ökad tydlighet och därmed ett bättre stöd för kommunerna inom ett så komplext område som skolområdet är. Förhoppningen är att en ny reglering ska ge ökade möjligheter för kommunerna i deras analys kring sårbarheter och brister inom skolområdet, och även stärka kommunernas i deras förmåga att fatta beslut om åtgärder kopplat till det ansvar som kommunerna har inom ramen för krisberedskap och civilt försvar.

Generella synpunkter på promemorian om en modern krisreglering i skolan

Generellt är Länsstyrelsen positiv till innehållet i promemorian. Några generella synpunkter vill dock Länsstyrelsen lyfta in i yttrandet.

Länsstyrelsen Skåne är mycket positiv till att barnens rätt till utbildning stärks och att förutsättningar kring ambitionen att fortsätta bedriva skolverksamhet vid såväl fredstida krissituationer som höjd beredskap tydliggörs. Det är därav av särskild betydelse att samtliga huvudmän på skolområdet omfattas av en ny reglering. Inom ramen för detta menar också Länsstyrelsen att inga utbildningar med automatik ska planeras för att stängas ner eller att resurser flyttas från gymnasium och vuxenutbildning genom den nya regleringen.

Utredningens förslag sägs i huvudsak inte innebära några större kostnader för kommuner, enskilda huvudmän och staten. Länsstyrelsens erfarenhet är dock att många kommuner redan har en ansträngd ekonomisk situation vilket i förlängningen innebär att många skolverksamheter redan idag har ett ansträngt ekonomiskt läge. Detta tillsammans med de behov som ringas in på grund av det förändrade säkerhetspolitiska läget, med ett ökat krav på utvecklingsarbete kring sådant som kontinuitetshantering och kris- och krigsorganisation, krävs också utökade ekonomiska resurser. I utredningen nämns också ett par direkta konsekvenser i en planering anpassad till världsläget, exempel är att förskolor måste kunna erbjudas dygnet runt för att den samhällsviktiga verksamheten ska kunna upprätthållas, vilket är kostnadsdrivande.

Länsstyrelsen anser att det är viktigt att koppla samman skolverksamhetens arbete med krisplaner med det arbete som i övrigt görs kring krisberedskap och civilt försvar, där till exempel kommuner arbetar med risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetshantering, kris- och krigsorganisation. Det bör därför tydliggöras att det som nämns i avsnitt 7.5.1 och 8.5, kring att samtliga skolverksamheter ska ha en plan för hur de kan fortsätta att bedriva sin verksamhet vid fredstida krissituation och höjd beredskap, är ett arbete som bör samordnas. Nivån för var planläggning sker mest effektivt kan variera och lagstiftningen bör möjliggöra samarbete och gemensam planläggning för de

skolverksamheter som vill. Det kan finnas tydliga fördelar med att skolverksamheter inom samma kommun/region/koncern, eller motsvarande lämplig enhet, skapar gemensamma planeringsförutsättningar för att exempelvis kvalitetssäkra arbetet och kunna prioritera samt fördela gemensamma resurser på ett effektivt sätt.

Länsstyrelsen anser också att det finns behov av vidare analys kring konsekvenser och kostnader för kommunerna sett till innehållet i förslaget. Länsstyrelsen vill här betona att det fortsatta arbetet med promemorian måste kopplas samman med det som görs kring annan utveckling av kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, särskilt då det som belyses i SOU 2024:65.

Länsstyrelsen, liksom alla offentliga aktörer, har som ett av sina uppdrag att ansvara för att mänskliga rättigheter respekteras, skyddas och realiserar. Utifrån det perspektivet görs nedan några särskilda kommentarer kring barnets rättigheter, jämställdhet och integrationspolitiska mål.

Utredningen hänvisar på ett relevant sätt till barnkonventionen, principen om barnets bästa och barnets rätt till utbildning. Länsstyrelsen finner det däremot inte tydligt i utredningen på vilket sätt barnkonsekvensanalys har genomförts och på vilket sätt barn har varit delaktiga eller fått information om utredningen. Detta bör förtydligas.

I avsnitt 12.6 om konsekvenser står att "Förslagen bedöms inte få några konsekvenser för jämställdheten eller i förhållande till de integrationspolitiska målen." Länsstyrelsen vill här betona vikten av att alla barn har rätt till utbildning och att det inbegriper även barn på flykt, barn som söker asyl och barn som är papperslösa.

Vidare anser Länsstyrelsen att det behöver finnas ett jämställdhetsperspektiv på den analys som görs när verksamhet behöver ställas om och kompetensförsörjning säkras.

Särskilda synpunkter på delar i promemorian där länsstyrelserna är omnämnda

Förutom de i ovan mer generella synpunkter kommer inte Länsstyrelsen Skåne att ge fler särskilda synpunkter i de allmänna delarna i promemorian. I stort bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna förändringarna är genomtänkta och väl avvägda.

Länsstyrelsen väljer dock att nedan kommentera ett par delar i promemorian där länsstyrelsen är särskilt omnämnda.

Samtliga skolverksamheter ska upprätta en krisplan med riktlinjer från Skolverket och länsstyrelsen

Länsstyrelsen Skåne bifaller förslagen i avsnitt 7.5.1 och 8.5 om att samtliga skolverksamheter, oavsett huvudmannaskap, ska ha de planer som behövs för att skolverksamheten ska kunna fortsätta att bedrivas vid fredstida krissituation och höjd beredskap.

Länsstyrelsen avstyrker däremot det föreslagna kravet i avsnitt 7.5.2 om att skolverksamheternas krisplaner ska tas fram i enlighet med riktlinjer från Skolverket och länsstyrelserna. Länsstyrelsen avstyrker därmed också det föreslagna kravet på att Länsstyrelsen ska ta fram riktlinjer för länets skolor vad gäller krisplan. Det bör i stället, menar Länsstyrelsen, hanteras nationellt av Skolverket som är beredskapsmyndighet för skolområdet och som redan har ansvaret för att styra och stödja den svenska förskolan, skolan och vuxenutbildningen.

Inom ramen för detta arbete vill Länsstyrelsen betona barnets rätt till inflytande och delaktighet och att det behöver förtydligas att barnets erfarenheter, behov och åsikter ska följas upp och beaktas när förutsättningarna för skolverksamhet riskerar ändras vid fredstida krissituationer och höjd beredskap.

I promemorian föreslås också att samtliga skolverksamheter, oavsett huvudmannaskap, ska ha de övriga planer som behövs för att skolverksamheten ska kunna fortsätta att bedrivas vid fredstida krissituation och höjd beredskap. Förslaget som sådant bifaller Länsstyrelsen som ett viktigt moment för att säkerställa organisation, beroenden och andra viktiga förutsättningar såsom tillgång på personal vid höjd beredskap.

Men även detta bör Skolverket ansvara för då Länsstyrelsen inte har sådana framtagna riktlinjer och inte heller ett särskilt ansvar för verksamheter på skolområdet.

Samordningsansvar för kommunerna

Eftersom förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap nämns i utredningen vill länsstyrelsen betona att samarbete sker med kommuner och andra aktörer där länsstyrelsen till exempel verkar för samordning före, under och efter en kris. Detta påverkar inte utredningens förslag i avsnitt 7.6 och 8.6 om en ny bestämmelse som ålägger kommunerna

ett samordningsansvar inom sitt geografiska område för kommunikation och information beträffande verksamheter på skolområdet inför och vid höjd beredskap samt vid fredstida krissituationer.

Länsstyrelsen bifaller förslaget och instämmer i att det är rimligt att ett samordningsansvar ankommer på kommunen i och med deras huvudansvar för att barn och unga erbjuds föreskriven utbildning.

Bifall till att ta bort möjligheten till överklagan

Länsstyrelsen bifaller förslaget i avsnitt 10.5.1 om att ta bort regleringen kring att beslut av huvudman inom skolväsendet under krig och vid krigsfara kan överklagas till länsstyrelsen. Det förefaller vara en kvarleva från den tid då länskolnämnder fanns men länsstyrelsen har idag inget särskilt ansvar för skolverksamheter och bör därför inte vara en instans för överklaganden.

Experter i fråga om skolverksamheten för elever med funktionshinder

Länsstyrelsen bifaller förslaget i avsnitt 10.7.2 om att det inte längre ska vara aktuellt att personal i den regionala stödorganisationen inom Specialpedagogiska skolmyndigheten ska stå till länsstyrelsens förfogande som experter i frågor om skolverksamhet för elever med funktionshinder. I och med att länsstyrelsen inte har något särskilt ansvar för skolverksamhet eller för elever med funktionsnedsättning saknas incitament för bestämmelser av experter på detta sätt.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med avdelningschef Kajsa Helmbring och enhetschef Jimmie Ask som granskare. Föredragande har varit beredskapshandläggare Ann Lagerwall.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.